

2. *Arkhib Leningradskogo otdeleniya Institutaistorii of SSSR AN SSSR, sobr. Arkheograficheskoy of komissii № 240, among. XV v., Novgorod, ll. 174 at. – 178, in prilozhenii k Novgorodskoy I letopisi* [Collection of the Arkheograficheskoy commission No 240 (middle 15 ages, Novgorod)] // Archive of the Leningrad separation of Institute of history of the USSR of Academy of sciences of the USSR. it is Appendix to Novgorod of a 1 chronicle. it is Chronicle 174-178.
3. Georgievskiy E.V. “To the question of the features of the regulative construction of Old Russian criminal laws” / E.V. Georgievskiy // *Problemy kodifikacii ugovnogo zakona : istoriya, sovremennost', budushee (posvyaschaetsya 200-letiyu proekta Criminal ulozheniya 1813 goda) : materials VIII Russian congress of criminal law (on May, 30-31, 2013)* / ed. V.S. Komissarov. – Moscow : Yuridlitinform, 2013 – P. 38-41.
4. Georgievskiy E.V. “Some features of criminal responsibility in the law of Old Russian state” / E.V. Georgievskiy // *Aktual'ni problemi kriminal'noyi vidpovi'dal'nosti : materials of international scientific practical conference (on October, 10-11, 2013)* / ed V.Y. Tatsii. – Kharkiv : Pravo, 2013 – P. 664-668.
5. Isaev I.A. “The symbolism of the legal form (historical perspective)” / I.A. Isaev // *Pravovedinie*. – 2002. – № 6. – P. 6.
6. Complete Collection of Russian Chronicles : in 43 vol. – St. Petersburg, 1846. – Vol. II : Hypation Chronicle. – Issue. 2nd – 1908. – 932 p.
7. *Rossiyskoe zakonodatel'stvo X-XX vv.* [Russian legislation of X-XX centuries] : in 9 vol. – Moscow : Yurydychna Literatura, 1984. – Vol. 1 : Legislation of Old Russia. – 1984. – 430 p.
8. *Sobr. Soloveckoy biblioteki № 858/968*. – 1493 g., Novgorod, ll. 552 –557, v *prilozhenii k Kormchey knige* [Collection of library Soloveckoy No 858/968. it is Appendix to Kormchey to the book. it is Chronicle 552-557].
9. Shchapov Y.N. *Knyazheskie ustavy i cerkov' v Drevney Rusi XI-XIV vv.* [Princes' statutes and the church in Old Rus in XI-XIV centuries] / Y.N. Shchapov. – Moscow : Nauka, 1972. – 342 p.
10. Yanin V.L. *Gramota knyazya Svyatoslav Ol'govicha v 1137 g.* [Charter of Prince Svyatoslav Olgovich of 1137, in the collection : Feudal Russia in the world historical process] / V.L. Yanin – Moscow : Vysshaia shkola, 1972. – 443 p.
11. Kaiser D. *The Growth of Law in Medieval Russia*. Princeton University Press, 1980.
12. Wieszynsky J. *The Frontier in Early Russian History*. The Russian Review. – NY, 1972. – № 2. – P. 110.

УДК 343.272+343.273: 34.05

СПЕЦІАЛЬНА КОНФІСКАЦІЯ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВ

Пироженко О.С., к.ю.н., доцент

*Харківська гуманітарно-педагогічна академія, пров. Руставелі, 7, м. Харків, Україна
purojenko@mail.ru*

Досліджено питання правової регламентації спеціальної конфіскації в кримінальному законодавстві зарубіжних країн. Розглянуто приклади закріплення в законі норм про спеціальну

конфіскацію як кримінального покарання та як інших правових наслідків вчинення злочину. Здійснено порівняння досліджених норм із положеннями чинного Кримінального кодексу України.

Ключові слова: інші кримінально-правові наслідки, заходи кримінально-правового впливу, спеціальна конфіскація, кримінальне покарання, правові наслідки вчинення злочину.

СПЕЦИАЛЬНАЯ КОНФИСКАЦИЯ В УГОЛОВНОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН

Пироженко А.С.

*Харьковская гуманитарно-педагогическая академия, пер. Руставели, 7, г. Харьков, Украина
purojenko@mail.ru*

Исследован вопрос правовой регламентации специальной конфискации в уголовном законодательстве зарубежных стран. Рассмотрены примеры закрепления в законе норм о специальной конфискации в качестве как уголовного наказания, так и других правовых последствий совершения преступления. Проведено сравнение исследованных норм с положениями действующего Уголовного кодекса Украины.

Ключевые слова: иные уголовно-правовые последствия, меры уголовно-правового воздействия, специальная конфискации, уголовное наказание, правовые последствия совершения преступления.

SPECIAL CONFISCATION UNDER THE CRIMINAL LAW OF FOREIGN COUNTRIES

Pyrozhenko O.S.

*Kharkiv humanitarian and pedagogical academy, alley Sh. Rustaveli, 7, Kharkiv, Ukraine
purojenko@mail.ru*

Innovation of the current Criminal Code of Ukraine is establishment of the rules on special confiscation – a compulsory measure aimed at confiscation of tools and means of committing a crime, items obtained by criminal acts, and other illegally acquired property.

Among the legislative approaches to the regulation of special confiscation the author allocated two most common forms of consolidation of the compulsory measure investigated criminal laws of foreign countries: 1) special confiscation – additional form of punishment; 2) place of special confiscation among other measures of criminal legal nature (including security measures).

Consolidation of special confiscation as an additional punishment is carried out in the criminal codes of the countries which consider the measure as being in functional purpose able to restrict property rights and freedoms of the person who committed the crime. In particular, the Criminal Code of the French Republic applies special confiscation for specific crimes, but the law does not detail specific objects of confiscation. Criminal laws of Japan, Finland, the Netherlands, Azerbaijan, Belarus provide criteria for objects that may be subjected to confiscation and do not impose restrictions on the type of offense the commission of which can be followed by given compulsory measure.

In most developed foreign criminal laws special confiscation is not fixed as criminal penalty, but is provided as other action of criminal legal nature (legal consequences of the crime, including security measures).

Limitation of the objects of confiscation only to objects used or intended to finance terrorism, organized group, illegal armed formation, criminal organization is not seen as positive one.

The author believes that provision for confiscation of items that served and were intended to commit a crime; otherwise directly related to a crime unless they are to be returned to the victim or to another entity; were the subject of an offense connected with violation of ban on the manufacture, possession, issuance or transportation of certain items is quite reasonable. Such provisions exist in the criminal law of Poland, Spain and Switzerland.

The author notes the necessity of a better in-depth study on the use of special confiscation in terms of the degree of participation of person in the crime. After all, public danger of an act accessory (art. 27 of the Criminal Code of Ukraine) in litigation is evaluated not uniformly, but depending on the type of specifically committed crime.

Also noteworthy is the criminal law of Denmark on the applicability of both full and partial special confiscation.

The establishment of the rules on the use of special confiscation when the person is not subjected to criminal liability because of being under the age of criminal discretion or lack of jurisdiction, or exempt from criminal liability or punishment on the grounds provided by law, except for exemption from

criminal liability in connection with the lapse of time in the Criminal Code of Ukraine, as in the criminal laws of some countries is approved.

It is proposed to improve the rules enshrined in art. 96-1 and 96-2 of the Criminal Code of Ukraine, with regard to results of the study of the practice of application of the measure of impact in the context of the provisions of the new Criminal Procedure Code of Ukraine.

Key words: other criminal legal effects, measures of criminal legal impact, special confiscation, criminal punishment, legal consequences of the crime.

15.12.2013 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 18.04.2013 р. № 222-VII (далі – Закон від 18.04.2013 р.) [1], відповідно до якого розділ XIV Загальної частини чинного Кримінального кодексу (далі – КК) України отримав нову назву – «Інші заходи кримінально-правового характеру». Крім того, КК України доповнено положеннями, що регламентують матеріальні підстави застосування спеціальної конфіскації – примусового заходу, спрямованого на вилучення знарядь і засобів вчинення злочину, предметів, здобутих злочинними діями, та іншого майна, нажитого незаконним шляхом (ст.ст.96-1, 96-2 КК України).

Підтримання курсу на інтеграцію до Європейського Союзу вимагає впровадження в життя нових правил арешту та конфіскації доходів, отриманих злочинним шляхом [2]. Абсолютна більшість учених підтримує позицію законодавця щодо вдосконалення статусу спеціальної конфіскації в кримінальному праві. Однак відкритим залишається питання кримінально-правової природи спеціальної конфіскації, адже законодавча регламентація досліджуваного примусового заходу в зарубіжних країнах є різною.

Дослідженню проблем юридичної природи спеціальної конфіскації присвячено праці Д.С. Азарова, М.І. Бажанова, В.І. Борисова, Н.О. Гуторової, К.П. Задоя, О.Я. Кондри, В.М. Мельникової-Крикун, К.М. Оробець, М.М. Панова, Г.М. Собко, М.І. Хавронюка, А.М. Яценка та інших учених. Поважаючи вагомі досягнення зазначених науковців, слід зауважити, що окремі аспекти правової регламентації аналізованого заходу кримінально-правового впливу в законодавстві інших країн залишилися поза увагою.

Метою статті є аналіз положень кримінального законодавства зарубіжних держав, у яких закріплюються норми про спеціальну конфіскацію, їх порівняння з новаціями вітчизняного закону про кримінальну відповідальність.

У доктрині кримінального права під спеціальною конфіскацією розуміють примусовий захід, спрямований на вилучення в дохід держави знарядь і засобів вчинення злочину, майна, здобутого злочинним шляхом, будь-яких доходів, отриманих унаслідок використання такого майна, грошового еквіваленту зазначеного майна (за неможливості його вилучення з будь-яких причин).

У науковій юридичній літературі зазначається, що спеціальна конфіскація є важливим кримінально-правовим інструментом, який широко застосовується міжнародним співтовариством у боротьбі з корупцією, торгівлею наркотиками, тероризмом та їх фінансуванням. Зазначена теза акумулюється на підставі аналізу низки міжнародно-правових актів, зокрема Віденської конвенції про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин (1988 р.), Конвенції про правову допомогу й правові відносини щодо цивільних, сімейних і кримінальних справ (1993 р.), Римського статуту Міжнародного кримінального права (1998 р.), Міжнародної конвенції ООН про боротьбу з фінансуванням тероризму (1999 р.), Конвенції ООН проти корупції (2003 р.) тощо [3, с. 291].

Розглядаючи законодавчі підходи щодо регламентації спеціальної конфіскації, слід відокремити дві найбільш поширені форми закріплення аналізованого примусового заходу в досліджених кримінальних законах зарубіжних країн:

- 1) спеціальна конфіскація – додатковий вид покарання;

- 2) місце спеціальної конфіскації серед інших заходів кримінально-правового характеру (у тому числі заходів безпеки).

Встановлення спеціальної конфіскації як додаткового виду покарання здійснено в кримінальних законах тих країн, які розглядають цей захід як такий, що за своїм функціональним призначенням здатний обмежувати майнові права й свободи особи, яка вчинила злочин.

Зокрема, у санкції ст.131-10 КК Франції одним із додаткових видів покарання є конфіскація речі (транспортного засобу, зброї, предметів, які призначені чи слугували для вчинення злочинного діяння або були отримані в результаті його вчинення) [4, с. 325, 326].

У кримінальному законодавстві Японії конфіскація є додатковим покаранням, яке призначається разом з основним і полягає у вилученні таких предметів: 1) які є утворюючими елементами злочинного діяння; 2) які були надані для вчинення злочинного діяння або були призначені для цього; 3) які з'явилися внаслідок злочинного діяння, були отримані на підставі злочинного діяння або були отримані як винагорода за вчинення злочину; 4) які були отримані в обмін на предмети, зазначені в попередньому пункті (ст.19 КК Японії) [5, с. 332].

Аналогічні предмети є об'єктом спеціальної конфіскації як у ст.ст.16, 17 глави 2 КК Фінляндії [4, с. 333], так і в ст. 33-а КК Нідерландів [6, с. 151].

Спеціальна конфіскація як додаткове покарання прямо закріплюється також у кримінальному законодавстві Азербайджанської Республіки. Згідно зі ст.51 КК Азербайджанської Республіки конфіскацією майна є примусове безоплатне вилучення у власність держави знарядь і засобів, використаних засудженим під час вчинення злочину, а також майна, здобутого злочинним шляхом [7, с. 75].

Більш широке коло предметів спеціальної конфіскації закріплюється в кримінальному законодавстві Республіки Білорусь. Згідно із ч.6 ст.61 КК Республіки Білорусь незалежно від категорії злочину й виду призначеного покарання застосовується спеціальна конфіскація, яка полягає в примусовому безоплатному вилученні у власність держави знарядь і засобів вчинення злочину, що належать засудженому, речей, вилучених з обігу, майна, здобутого злочинним шляхом, а також предметів, які безпосередньо пов'язані зі злочинном, якщо вони не підлягають поверненню потерпілому або іншій особі [8, с. 133].

Однак проведений аналіз окремих положень кримінальних законів зарубіжних країн дає підстави погодитися з висновками О.Я. Кондри про те, що хоча спеціальна конфіскація й володіє рисами схожості з кримінальним покаранням, проте їй притаманні водночас відмінні риси, які у свою чергу жодним чином не властиві кримінальному покаранню. Зокрема, як зазначає дослідник, аналізований захід, крім іншого, може полягати в обмеженні прав і свобод інших осіб, які не вчинювали злочин; може застосовуватися також за відсутності в діянні особи складу злочину; може як карати злочинця, так і просто відбирати в нього те, на що він і так не має права. Спеціальна конфіскація не впливає на виправлення засудженого, а навпаки, може в окремих випадках погіршувати його становище через позбавлення засобів для існування, які перед тим були набуті цілком законним шляхом тощо [9, с. 282].

У більшості опрацьованих нами зарубіжних кримінальних законів спеціальна конфіскація закріплюється не як кримінальне покарання, а як інші заходи кримінально-правового характеру (правові наслідки вчинення злочину, у тому числі заходи безпеки).

Так, КК Федеративної Республіки Німеччина відносить спеціальну конфіскацію до правових наслідків суспільно небезпечного діяння. Відповідно до параграфу 73 КК Федеративної Республіки Німеччина конфіскації підлягає майнова вигода, отримана в результаті злочинної дії, або така, що витікає з неї. Конфіскація може спрямовуватися також проти осіб, в інтересах яких діяв виконавець чи інший співучасник, якщо вони отримали в результаті

злочину майнову вигоду (п. 4 параграфу 73 КК Федеративної Республіки Німеччина) [10, с. 202].

Після скасування загальної конфіскації майна в 2003 р. Федеральним законом Російської Федерації від 27.07.2006 р. № 153-ФЗ КК Російської Федерації доповнено главою 15-1 «Конфіскація майна», яку було розміщено в розділі VI «Інші заходи кримінально-правового характеру» Загальної частини. Згідно зі ст.104-1 КК Російської Федерації конфіскації підлягають такі об'єкти: а) гроші, цінності, інше майно, отримане внаслідок вчинення злочину, а також будь-які доходи, отримані від такого майна; б) гроші, цінності, інше майно, що використовуються або призначаються для фінансування тероризму, організованої групи, незаконного озброєного формування, злочинної організації; в) знаряддя, обладнання та інші засоби вчинення злочину, що належать обвинуваченому [11, с. 58, 59].

Чинна редакція ч.1 ст.96-2 КК України не передбачає окремої підстави застосування спеціальної конфіскації майна, яке використовується чи призначається для фінансування тероризму. У п.2 вказаної норми передбачається можливість застосування цього заходу в усіх випадках, якщо гроші, цінності та інше майно призначалися (використовувалися) для схилення особи до вчинення злочину, фінансування та (або) матеріального забезпечення злочину або винагороди за його вчинення. При цьому в ст.258-5 КК України окремим складом злочину встановлюється відповідальність за фінансування тероризму. Наведена редакція закону (п.2 ч.1 ст.96 КК України), на наш погляд, є більш вдалою, оскільки охоплює широке коло випадків фінансування злочинної діяльності (не обмежуючись лише терористичною діяльністю, організованою злочинністю або фінансуванням незаконних збройних формувань).

У польському кримінальному законодавстві спеціальна конфіскація належить до кримінально-правових заходів (Глава V КК Польщі). Суд постановляє про конфіскацію таких предметів: а) які слугували й призначалися для вчинення злочину; б) які іншим чином безпосередньо пов'язані зі злочинном, якщо вони не підлягають поверненню потерпілому чи іншому суб'єкту; в) які були предметом злочину, пов'язаного з порушенням заборони на виготовлення, володіння, випуск в обіг чи перевезення певних предметів. У ст. 44 КК Польщі прямо передбачається, що якщо зазначені предмети перебували в спільній власності, то конфіскації підлягає лише частина їх, яка належить винному. Крім того, можливою є конфіскація майнової вигоди, отриманої від злочину, або її еквівалента, крім випадків, коли вони підлягають поверненню потерпілому чи іншому суб'єкту (ст. 45 КК Польщі) [12, с. 65, 66].

Аналогічні положення відтепер містяться і в ч.ч.1, 4 та 5 ст.96-2 КК України.

КК Іспанії передбачає конфіскацію всього майна, отриманого в результаті вчинення злочину чи умисного проступку, а також знарядь, які використовувалися під час їх вчинення, якщо все це не належить третім особам, які є добросовісними володільцями та не несуть відповідальність за вчинення злочинного діяння (ст.127 КК Іспанії). Законом також передбачається можливість вилучення вартості майна, яке підлягає конфіскації, якщо саме це майно конфіскувати з певних причин неможливо. Спеціальна конфіскація не вважається ні видом покарання, ні заходом безпеки, а належить до додаткових наслідків призначення покарання (Розділ VI КК Іспанії) [13, с. 47].

Досвід кримінально-правового регулювання спеціальної конфіскації Іспанії, на нашу думку, також було використано вітчизняним законодавцем. Адже згідно із ч.2 ст.96-2 КК України суд, якщо конфіскація грошей, цінностей та іншого майна, зазначених у п.1 ч.1 ст.96-2 КК України, на момент прийняття судом рішення про спеціальну конфіскацію не можлива внаслідок їх використання або неможливості виділення з набутого законним шляхом майна, або відчуження, або з інших причин, виносить рішення про конфіскацію грошової суми, що відповідає вартості такого майна.

Кримінальне право Швеції відносить конфіскацію до «особливих правових наслідків злочину» (Глава 36 КК Швеції). Цей примусовий захід призначається судом окремо від покарання. До об'єктів конфіскації кримінальний закон прямо відносить доходи, отримані в результаті злочину, та майно, зокрема таке: а) яке використовувалося як засіб вчинення злочину; б) яке стало «плодом» злочину; в) використання якого створює злочин; г) що являє собою предмети (зокрема, зброю), які через їх особливу природу та інші підстави викликають занепокоєння щодо того, що можуть використовуватися злочинним шляхом. У КК Швеції прямо визначено, що конфіскація майна може застосовуватися до такої особи: а) яка вчинила злочин або брала участь у ньому; б) чиє становище займала особа, яка вчинила злочин чи брала в ньому участь; в) яка отримала прибуток від злочину; г) яка після злочину набула власність, зокрема, під час розподілу майна подружжя в порядку наслідування або як подарунок, якщо вона знала чи мала підстави припускати, що майно здобуто в результаті злочину (ст.5 Глави 36 КК Швеції) [14, с. 275].

Питання необхідності застосування спеціальної конфіскації щодо ступеня участі особи у вчиненому злочині, на наш погляд, потребує більш глибокого дослідження. Адже суспільна небезпечність діяння того чи іншого співучасника (ст.27 КК України) у судовій практиці оцінюється не одноманітно, а залежно від виду конкретно вчиненого злочину.

Дуже схоже зі шведським нормативне регулювання спеціальної конфіскації передбачається також параграфами 75, 76 КК Данії, у якому вона закріплюється як інший правовий наслідок караного діяння. При цьому законодавцем передбачається можливість як повної, так і часткової конфіскації зазначених предметів (параграф 76а КК Данії) [15, с. 66-68]. Вказане положення заслуговує на увагу науковців і практиків. Однак це питання, на наше переконання, може бути предметом дискусії лише після отримання перших результатів дослідження практики застосування спеціальної конфіскації в Україні на підставі чинної редакції ст. ст.96-1 та 96-2 КК України.

Відповідно до ст.58 КК Швейцарії законодавець не відносить конфіскацію ні до основних, ні до додаткових покарань, визначаючи її як «інший захід», який у порядку спеціальної превенції попереджує вчинення майбутніх злочинів. Конфіскації підлягають небезпечні предмети, які слугували для вчинення злочинного діяння чи призначалися для цього, а також які були отримані в результаті його вчинення (якщо вони загрожують безпеці людей, моральності або громадському порядку) незалежно від застосування покарання. Суд має право конфіскувати майнову вигоду, отриману внаслідок вчинення злочинного діяння чи як винагороду за його вчинення, якщо вона не підлягає передачі потерпілому (ст.59 КК Швейцарії) [16, с. 118-121].

На нашу думку, вітчизняний законодавець, як і законодавець Швейцарії, позитивно розв'язав проблему застосування спеціальної конфіскації в разі, коли особа не підлягає кримінальній відповідальності у зв'язку з недосягненням віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, або неосудністю, або звільняється від кримінальної відповідальності чи покарання з підстав, передбачених КК України, крім звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності (ч.3 ст.96-2 КК України).

Окремо слід згадати країни, кримінальний закон яких не визначає місце спеціальної конфіскації в системі правових наслідків вчинення суспільно небезпечного діяння.

Зокрема, у Зведенні Законів США відсутні загальні положення про спеціальну конфіскацію, однак є норми, що передбачають застосування на користь держави конфіскації майна підсудного, визнаного винним в отриманні доходів від рекету або шляхом незаконного отримання боргу, а також від злочину, пов'язаного з незаконним обігом наркотиків [5, с. 78].

У законодавстві Великобританії конфіскація не включається до системи кримінальних покарань і не належить до переліку покарань, передбачених санкціями відповідних статей матеріального права. Закон Великобританії «Про повноваження кримінальних судів» 1973 р.

наділив суди правом видавати накази про конфіскацію власності, що перебуває у володінні або під контролем винного, якщо вона використовувалася для вчинення будь-якого злочину, сприяла його вчиненню або призначалася для такого використання [5, с. 40, 41]. Крім того, суди мають право видавати накази про конфіскацію доходів, отриманих від злочинної діяльності.

Позитивним моментом такого підходу до правової регламентації спеціальної конфіскації є те, що суд фактично не обмежується в можливостях її застосування. Натомість положеннями ст.96-1 КК України вітчизняна правоохоронна система обмежується можливістю застосування спеціальної конфіскації випадками вчинення злочину, пов'язаного з неправомірною вигодою (ст.ст.354, 364, 364-1, 365-2, 368–369-2 розділу XVII Особливої частини КК України), або суспільно небезпечного вчинку, що підпадає під ознаки такого діяння. При цьому, згідно з логікою нормотворця, інші кримінально-правові наслідки вчинення злочинів, не пов'язаних із неправомірною вигодою, яких встановлено понад 50 у санкціях за злочини в різних розділах Особливої частини КК України та в яких деталізовано предмет конфіскації, не є предметом спеціальної конфіскації в значенні ст.ст.96-1, 96-2 КК України [17, с. 64], що є, на наш погляд, абсолютно невиправданим.

Враховуючи викладене, слід зробити висновок про те, що в більшості досліджених нами кримінальних законів зарубіжних країн спеціальна конфіскація закріплюється в кримінальному законі не як кримінальне покарання, а як правовий наслідок вчиненого злочину (інший захід кримінально-правового характеру), спрямований на вилучення в дохід держави знарядь і засобів вчинення злочину, майна, здобутого злочинним шляхом, будь-яких доходів, отриманих унаслідок використання такого майна, грошового еквіваленту зазначеного майна (за неможливості його вилучення з будь-яких причин). Цей захід виступає матеріальною підставою здійснення низки процесуальних дій, спрямованих на попередження вчинення нових злочинів у майбутньому, забезпечення відшкодування збитків потерпілим від злочину (фізичним, юридичним особам, державі) та повернення винного в попереднє (до моменту вчинення злочину) матеріальне становище.

При цьому спеціальна конфіскація не передбачається для відплати за вчинене [18, с. 781]. Однак вона має застосовуватися щодо більш широкого кола суспільно небезпечних діянь, а не лише за злочини, пов'язані з неправомірною вигодою.

На нашу думку, норми, закріплені в ст.ст.96-1 та 96-2 КК України, потребують доопрацювання, проте з обов'язковим урахуванням результатів вивчення практики застосування досліджуваного заходу кримінально-правового впливу в контексті дії положень нового Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 р.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України : Закон України від 18.04.2013 р. № 222-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 11. – Ст. 131.
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 15.04.2013 р. № 2803 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46599.
3. Яценко А.М. Спеціальна конфіскація : деякі аспекти застосування [Електронний ресурс] / А.М. Яценко // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 4. – С. 291-294. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chkup_2013_4_71.pdf.

4. Хавронюк М.І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи : порівняльний аналіз, проблеми гармонізації : монографія / М.І. Хавронюк. – К. : Юрисконсульт, 2006. – 1048 с.
5. Уголовное законодательство зарубежных стран (Англии, США, Франции, Германии, Японии) : сборник законодательных материалов / под. ред. И.Д. Козочкина. – М. : Зерцало, 1999. – 352 с.
6. Уголовный кодекс Голландии / пер. с англ. И.В. Мироновой ; науч. ред. Б.В. Волженкина. – 2-е изд. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 510 с.
7. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики / пер. с азерб. Б.Э. Аббасова ; науч. ред. и предисл. И.М. Рагимова. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 325 с.
8. Уголовный кодекс Республики Беларусь / предисл. Б.В. Волженкина ; обзор. стат. А.В. Баркова – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 474 с.
9. Кондра О.Я. Проблемы правовой природы «спеціальної конфіскації» у кримінально-правових санкціях / О.Я. Кондра // Вісник Львівського університету. Серія «Юридична». – 2010. – Вип. 50. – С. 276-286.
10. Уголовный кодекс Федеративной Республики Германия / пер. с нем. Н.С. Рачковой ; науч. ред. и вступ. статья Д.А. Шестакова ; предисл. Г.-Г. Йешека. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2003. – 524 с.
11. Уголовный кодекс Российской Федерации / авт.-сост. Д.А. Гайдуков, С.А. Перчаткина. – М. : Эксмо, 2009. – 336 с.
12. Уголовный кодекс Республики Польша / пер. с польск. Д.А. Барилевич ; науч. ред. А.И. Лукашова, Н.Ф. Кузнецовой. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 234 с.
13. Уголовный кодекс Испании / под ред. и с предисл. Н.Ф. Кузнецовой и Ф.М. Решетникова. – М. : Зерцало, 1998. – 218 с.
14. Уголовный кодекс Швеции / пер. С.С. Беляева ; науч. ред. Н.Ф. Кузнецова и С.С. Беляева. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 320 с.
15. Уголовный кодекс Дании / перевод с дат. и англ. С.С. Беляева, А.Н. Рычевой ; науч. ред. и предисл. С.С. Беляева. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 230 с.
16. Уголовный кодекс Швейцарии / науч. ред., предисл. и пер. с нем. А.В. Серебренниковой. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2002. – 350 с.
17. Пироженко О.С. Спеціальна конфіскація : актуальні проблеми та перспективи / О.С. Пироженко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2014. – № 27. – Т. 3. – С. 62-66.
18. Ященко А.М. Заходи кримінально-правового характеру : поняття, зміст і сутність [Електронний ресурс] / А.М. Ященко // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 775-783. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_127.pdf.

REFERENCES

1. “On Amendments to the Criminal and Criminal Procedural Codes of Ukraine to Implement the Action Plan for Liberalization of the European Union Visa Regime for Ukraine” : Law of Ukraine of 18.04.2013 № 222-VII // *Vidomosti Verkhovnoy Radi Ukraine*. – 2014. – № 11. – Art. 131.
2. “Explanatory Note to the Draft Law of Ukraine «On Amendments to the Criminal and Criminal Procedural Codes of Ukraine» (regarding implementation of the Action Plan for Liberalization of the European Union Visa Regime for Ukraine)» № 2803 of 15.04.2013” [Electronic resource]. – Access mode : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/>.

3. Yaschenko A.M. "Special confiscation : some aspects of application" [Electronic resource] / A.M. Yaschenko // *Chasopis Kiyvs'kogo universitetu prava*. – 2013. – № 4. – P. 291-294. – Access mode : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chkup_2013_4_71.pdf.
4. Khavronyuk M.I. *Kriminal'ne zakonodavstvo Ukraine ta inshikh derzhav kontinental'noyi Evropi : porivnyal'niy analiz, problemi garmonizatsiyi* [Criminal legislation of Ukraine and other countries of continental Europe : comparative analysis, problems of harmonization] : monograph / M.I. Khavronyuk. – Kyiv : Yuriskonsul't, 2006. – 1048 p.
5. *Ugolovnoe of zakonodatel'stvo zarubezhnykh stran (Anglii, USA, Francii, Germanii, Yaponii) : sbornik zakonodatel'nykh materialov* [Criminal legislation of foreign countries (England, USA, France, Germany, Japan) : a collection of legal materials] / ed. by I.D. Kozochkin. – Moscow : Zercalo, 1999. – 352 p.
6. *Ugolovnyy kodeks Hollandii* [Criminal Code of the Netherlands] / ed. B.V. Volzhenkin ; transl. from English by I.V. Mironova. – [2nd issue]. – Saint Petersburg : Yuridicheskiy center Press, 2001. – 510 p.
7. *Ugolovnyy kodeks Azerbaydzhanskoy Respubliki* [Criminal Code of the Azerbaijan Republic] / ed. and prefaced by I.M. Ragimova ; transl. from Azerbaijanian by B.E. Abbasov. – Saint Petersburg : Yuridicheskiy center Press, 2001. – 325 p.
8. *Ugolovnyy kodeks Respubliki Belarus'* [Criminal Code of the Republic of Belarus] / prefaced by B.V. Volzhenkin ; reviewed by A.V. Barkov – Saint Petersburg : Yuridicheskiy center Press, 2001. – 474 p.
9. Kondra O.Y. "Problems of the legal nature of "special forfeiture" in criminal sanction"s / O.Y. Kondra // *Visnik L'vivs'kogo universitetu. Seriya yuridichna*. – 2010. – Iss. 50. – P. 276-286.
10. *Ugolovnyy kodeks Federativnoy Respubliki Hermaniya* [Criminal Code of the Federal Republic of Germany] / ed. and prefaced by D.A. Shestakov ; introduction by H.-H. Jescheck ; transl. from German by N.S. Rachkova. – Saint Petersburg : Yuridicheskiy center Press, 2003. – 524 p.
11. *Ugolovnyy kodeks Rossiyskoy Federatsii* [Criminal Code of the Russian Federation] / authors and redactors D.A. Gaydukov, S.A. Perchatkina. – Moscow : Eksmo, 2009. – 336 p.
12. *Ugolovnyy kodeks Respubliki Pol'sha* [Criminal Code of the Republic of Poland] / ed. A.I. Lukashov, N.F. Kuznetsova ; transl from Polish by D.A. Barilovich. – Saint Petersburg : Yuridicheskiy center Press, 2001. – 234 p.
13. *Ugolovnyy kodeks Ispanii* [Criminal Code of Spain] / ed. and prefaced by N.F. Kuznetsova and F.M. Reshetnikov. – Moscow : Zercalo, 1998. – 218 p.
14. *Ugolovnyy kodeks Shvetsii* [Criminal Code of Sweden] / ed. N.F. Kuznetsov and S.S. Belyaev ; translated by S.S. Belyaev. – Saint Petersburg : Yuridicheskiy center Press, 2001. – 320 p.
15. *Ugolovnyy kodeks Danii* [Criminal Code of Denmark] / ed. and prefaced by S.S. Belyaev ; transl. from Danish and English by S.S. Belyaev, A.N. Rychevaya. – Saint Petersburg : Yuridicheskiy center Press, 2001. – 230 p.
16. *Ugolovnyy kodeks Shveytsarii* [Criminal Code of Switzerland] / ed., prefaced and transl. by A.V. Serebrennikova. – Saint Petersburg : Yuridicheskiy center Press, 2002. – 350 p.
17. Pyrozhenko O.S. "Special confiscation : problems and prospects" / O.S. Pyrozhenko // *Naukoviy visnik Uzghorods'kogo nacional'nogo universitetu. Seriya «Pravo»*. – 2014. – № 27. – Vol. 3. – P. 62-66.

18. Yaschenko A.M. “Events of criminal law : concept, content and essence” [Electronic resource] / A.M. Yaschenko // *Forum prava*. – 2013. – № 3. – P. 775-783. – Access mode : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_127.pdf.

УДК 343.6.001.36 (477) «17»

РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖИТТЯ У XVIII СТОЛІТТІ З ТОЧКИ ЗОРУ ПРАВОВОЇ КОМПАРАТИВІСТИКИ

Сотула О.С., к.ю.н., доцент, докторант

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
вул. Дворянська, 2, м. Одеса, Україна
sotula64@mail.ru*

Статтю присвячено дослідженню історії розвитку вітчизняного законодавства про злочини проти життя. Визначено основні етапи еволюції цього інституту у XVIII столітті, зокрема, у збірнику законів, що отримав назву «Права, за якими судиться малоросійський народ».

Ключові слова: історія кримінального права, злочин проти життя, «Права, за якими судиться малоросійський народ».

РАЗВИТИЕ ОТЕЧЕСТВЕННОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА О ПРЕСТУПЛЕНИЯХ ПРОТИВ ЖИЗНИ В XVIII ВЕКЕ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ПРАВОВОЙ КОМПАРАТИВИСТИКИ

Сотула А.С.

*Одесский национальный университет имени И.И. Мечникова,
ул. Дворянская, 2, г. Одесса, Украина
sotula64@mail.ru*

Статья посвящена исследованию истории развития отечественного законодательства о преступлениях против жизни. Определены основные этапы эволюции этого института в XVIII веке, в частности, в собрании законов, которое получило название «Права, по которым судится малороссийский народ».

Ключевые слова: история уголовного права, преступление против жизни, «Права, по которым судится малороссийский народ».

DEVELOPMENT OF DOMESTIC LEGISLATION ON CRIMES AGAINST LIFE IN XVIII CENTURY IN TERMS OF LEGAL COMPARATIVE STUDIES

Sotula O.S.

*Odessa I.I. Mechnikov national university, str. Dvorianska, 2, Odesa, Ukraine
sotula64@mail.ru*

The article deals with the research of the history of development of the national legislation on crimes against life. The main stages in the evolution of this institution in the XVIII century are determined. Release of Ukrainian lands from the rule of Polish nobility and further development of feudalism required profound change in Ukrainian law and its codification considering primarily the interests of the Cossack authority, because it was necessary to combine into a whole regulations of different origin, acting at the Left-Bank Ukraine after its accession to Russia and often contradicting each other: they were Lithuanian Statute, “Kulm Law”, “Sachsenspiegel” etc., and Ukrainian customary law and jurisprudence, the Russian legislation. According to royal decree of 1728, representatives of the Cossacks formed special codification committee, which finished its activity in 1743 elaborating the draft collection of laws known as “Rights to Sue Little Russian People”. According to high legal technology “Rights to Sue Little Russian People” is one of the most valuable monuments of Ukrainian legal culture of the XVIII century. Although the code was not officially in force, fifteen years of work of Ukrainian lawyers had a positive impact on the further development of Ukrainian law. Regarding completeness and clarity of the law and abstract legal definitions, perfect legal terminology, the code was the most perfect among existing statute books of that time. Attention of legislator of Hetmanate was focused on crimes against life and bodily